

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Вергунової Наталії Сергіївни

“Принципи трансформації в формоутворенні засобів пересування для людей з обмеженими можливостями здоров'я”,

представлену до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – “Дизайн” у спеціалізовану вчену раду К 64.109.01 при Харківській державній академії дизайну і мистецтв

Дисертаційна робота Вергунової Наталії Сергіївни присвячена актуальній проблемі предметного вивчення проектних принципів формоутворення для проектування різноманітних об'єктів та засобів для людей з обмеженими можливостями здоров'я (ОМЗ), здатних якісно полегшити їх адаптацію до повноцінного життя, як в середині приміщень, так і у зовнішньому середовищі.

Актуальність даного дослідження полягає в комплексному аналізі засобів дизайну, задіяних авторкою практично на всіх рівнях розробки та подальшої реалізації об'єктів для людей з ОМЗ. Промисловий дизайн та алгоритми його проектного процесу такі як, застосування композиційних принципів та методів формоутворення, виступають однією з якісних умов підвищення ефективності проектних пропозицій при створенні засобів пересування для людей з ОМЗ. Автор розкриває важливі аспекти відсутності в сучасній Україні належної кількості спеціалізованих виробів для людей з ОМЗ, відсутність дизайнерських рішень з даної тематики з точки зору науково-медичної теорії, з урахуванням принципів трансформації, які повинні стати базою для подальшого проектування та виробництва транспортних засобів для людей з ОМЗ.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що вперше системно розглянуто та досліджено питання особливостей застосування принципів трансформації в формоутворенні засобів пересування для людей з ОМЗ. Авторкою визначені ефективні структурні компоненти трансформації в промисловому дизайні, розроблено структурно-типологічну класифікацію засобів пересування для людей з ОМЗ. Дисертанткою удосконалено уявлення

про роль принципів трансформації в проектній діяльності дизайнера, що має значення для промислового дизайну загалом.

Дисертаційне дослідження виконано в межах, та є частиною науково-дослідної держбюджетної роботи «Методичні аспекти теорії творчості, матриці символів, атрибутів сакрального мистецтва при формуванні світоглядних понять», (реєстраційний № 0314U003934) Харківської державної академії дизайну і мистецтв в 2014-2016 роках.

Дослідження в цілому логічно підпорядковане поставленій меті – дослідити, виявити і визначити особливості принципів трансформації та їх застосування при формоутворенні засобів пересування для людей з ОМЗ.

Подана на відгук дисертація складається з таких необхідних частин, як вступ, чотири розділи, висновки, перелік використаних літературних джерел та додатків: таблиць, альбому ілюстрацій та списку ілюстрацій з поясненнями, актів впровадження наукових положень дисертації. Розділи завершуються висновками, у яких наводяться наукові і практичні результати дослідження. Повний обсяг роботи з додатками складає 327 сторінок і вміщує: основний текст дисертації з вступною частиною, 4 розділами та висновками - 189 сторінок, 357 – найменувань використаних літературних джерел, а також довідок про впровадження результатів дисертаційної роботи. Обсяг додатків налічує: таблиці – 19 позицій, ілюстративний матеріал - 109 позицій.

У **Вступі** подано загальну характеристику роботи, сформульована та обґрунтована актуальність теми, мета, завдання, визначені об'єкт та предмет, методи проведення дослідження, визначені новизна і практичне значення одержаних результатів, а також наведені дані щодо апробації результатів дисертації.

У **Першому розділі** дисертації «ФОРМОУТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ ПЕРЕСУВАННЯ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ЗДОРОВ'Я: ІСТОРИОГРАФІЯ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ» авторкою всебічно проаналізовано наукову та фахову літературу за темою дисертації, яку умовно розподілено на три групи, в яких висвітлені питання історії, теорії та

методології дизайну, в контексті даного дослідження. Це дало змогу з'ясувати, що на сьогодні спеціальної наукової літератури, яка розкриває проблеми практичного застосування принципів формоутворення при розробці засобів пересування для людей з ОМЗ виявлено в не достатній кількості та це питання не є глибоко вивченим з наукової точки зору.

В роботі зазначається, що роль та місце таких понять як «форма» та «формоутворення» має міждисциплінарний характер і застосовуються в різних галузях наукових пізнань дизайну та мистецтвознавства. Дисертантка розглядає всебічні властивості трансформації в предметному оточенні людини, що дозволило виокремити її ключову роль при створенні багатофункціонального об'єкту, який здатний трансформуватися в залежності від конкретних потреб людини.

На підставі історико-порівняльного аналізу розвитку дизайну засобів пересування для людей з ОМЗ визначено динаміку змін та трансформацію об'єктів у часовій послідовності. Для здійснення поставлених у дисертації задач автор використовує низку як загальнонаукових, так і спеціальних методів дослідження, завдяки яким, розкриваються питання проблем життєдіяльності людини з ОМЗ в цілому, їх взаємодії, та що надважливо, інтеграції в сучасні умови суспільства, а також їх системній організації, функціональним та технологічним перевагам певних проектних рішень.

У Другому розділі «ЗАСОБИ ПЕРЕСУВАННЯ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ЗДОРОВ'Я: ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ФОРМОУТВОРЕННЯ» дисертанткою виявлено певну кількість критеріїв побудови, структурно-типологічної класифікації засобів пересування для людей з ОМЗ. Важливим аспектом в розділі є те, що при визначенні ключових аспектів класифікації та допоміжних характеристик автором задіяний критерій функціонального призначення транспортних засобів для людей з ОМЗ. Завдяки чому розроблена класифікація транспортних засобів отримала нові можливості реалізації рухливої активності для людей з ОМЗ.

Вергунова Н.С. виявляє основні принципи в контексті формоутворення засобів пересування для людей з ОМЗ. Акцентує увагу на принципі гнучкості, виокремлюючи його з переліку інших, встановлює, що він не є міждисциплінарним та універсальним, найбільше підходить для визначення властивостей об'єкта в даному контексті, відповідно, форма трансформується, що забезпечує гнучкість об'єкта. Трансформація може вважатися одним з основних принципів при розробці транспортних засобів для людей з ОМЗ. Автор доводить, що засоби пересування для людей з ОМЗ, які трансформуються мають ряд функціональних переваг направлених на забезпечення комфорту та потреб людей з ОМЗ.

В *Третьому розділі* «СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПРОМИСЛОВОМУ ДИЗАЙНІ» дисертантка виявляє основні структурні компоненти трансформації, до яких відносить фактори та принципи застосування трансформації в промисловому дизайні. В залежності до системи «Споживач – Проектант – Виробник» виділяє основні фактори трансформації: Виробничий, Проектний та Споживчий. Встановлює, що споживчий фактор можна віднести до першочергового при застосуванні трансформації в промисловому дизайні, з урахуванням функціональної та естетичної сторони сприйняття даного фактора. Естетичний бік споживчого фактора може включати більшість композиційних засобів, формуючи виразний художній образ об'єкта.

Проведений авторкою аналіз наукових досліджень в області трансформаційних процесів проектно-художньої діяльності дизайнера, дозволив сформулювати визначення принципів трансформації. Це дозволило виявити та проілюструвати п'ять основних способів трансформації, та встановити, що структурні компоненти трансформації здатні сприяти створенню нових більш виразних, естетично привабливих об'єктів. Констатує позитивний ефект застосування структурних компонентів трансформації, що сприятиме появі різноманітних проектних рішень.

В Четвертому розділі «ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ФОРМОУТВОРЕННІ ЗАСОБІВ ПЕРЕСУВАННЯ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ЗДОРОВ'Я » авторкою проаналізовані та систематизовані практичні приклади застосування лінійного, латерального, радіантного та темпорального принципів трансформації при розробці художньо-образного вирішення засобів пересування для людей з ОМЗ.

В якості параметрів систематизації задіяні інтернальний, екстернальний та універсальний рівні. Запропоновано концептуальне рішення метамоделі транспортних засобів для людей з ОМЗ, в рамках визначеної метамоделі розроблені два дизайн-об'єкта: інвалідне крісло та індивідуальний транспортний засіб. Автором виявлені та сформульовані основні переваги практичного застосування принципів трансформації в розробці метамоделі пересування для людей з ОМЗ.

Подана на відгук дисертація є внеском в подальший розвиток мистецтвознавчої науки та промислового дизайну при формоутворенні та розробці засобів для людей з обмеженими можливостями здоров'я. Її положення та результати можна рекомендувати для врахування у дизайн-проектванні, науково-навчальній літературі та освітньому процесі.

Науковий матеріал та основні висновки дисертаційного дослідження відображені в опублікованих автором публікаціях, зокрема 6 у фахових виданнях, рекомендованих МОН України, та 2 в закордонних наукових виданнях. Результати дисертаційного дослідження мають значення для формування дизайн-проектів при формоутворенні засобів пересування для людей з обмеженими можливостями здоров'я та доповнити теорію дизайну сучасними науковими підґрунтями по оптимізації проектування відповідних об'єктів з урахуванням соціокультурних факторів та споживчих якостей.

Поряд із висловленими позитивними аспектами про дисертацію, слід вказати на недоліки, які мають місце у тексті дисертації чи в авторефераті:

1. У історіографії питання варто було розглянути дисертаційне дослідження Турчина В.В. Особливості формування проектно-образного

мислення дизайнера: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства 05.01.03 "Технічна естетика" / В.В. Турчин. - ХДАДМ. - Харків, 2004. – 20 с. Оскільки специфіка поданого на відгук дисертаційного дослідження передбачає характерні особливості мислення при створенні дизайн-об'єктів для людей з ОМЗ.

2. Стилiстична мова висновкiв першого роздiлу дисертацiйного дослідження (с.39) могла б бути бiльш досконалою, з метою чiткiшого висловлення основної iдеї - формоутворення засобiв пересування для людей з ОМЗ. На думку опонента, обсяг висновкiв можна було б дещо збiльшити.

3. В роботi варто було б придiлити бiльшу увагу аспектам психофiзiологiї сприйняття безпосередньо людьми з ОМЗ форми, кольору, фактур засобiв пересування. Наприклад, провести та навести данi соцiологiчного опитування.

Висновок В цiлому, слiд зазначити, що дане дисертацiйне дослідження висвiтлює питання, пов'язанi з дизайном засобiв пересування для людей з ОМЗ є актуальним в умовах розвитку сучасного промислового дизайну.

Представлена дисертацiйна робота Вергунової Наталiї Сергiївни "Принципи трансформацiї в формоутвореннi засобiв пересування для людей з обмеженими можливостями здоров'я" є завершеною науковою працею, яка виконана на високому науковому рiвнi i є вагомим внеском у розвиток теорiї та практики промислового дизайну та проектування в України.

Дисертацiйна робота повнiстю вiдповiдає вимогам, що ставляться до дисертацiй на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства, а її автор Вергунова Наталiя Сергiївна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спецiальнiстю 17.00.07 – "Дизайн".

**Кандидат мистецтвознавства, доцент,
завiдувач кафедри рисунка
та живопису Київського національного
унiверситету технологiй та дизайну**

пiдпис К.В. Чернявського засвiдчую:

